

ילקוט מזרחי

כתב-עת לחינוך וחינוך

חברת ט"ו
חשוון תשל"ג
נובמבר 1972

ילקוט מזרחי

ט"ו

יהדות פולין

כתב-עת לתיעוד ועיון

חברת ט"ו

חשוון תשל"ג, אוקטובר 1972

המערכת :

יהודה באואר, ישראל גוטמן, שלום חולבסקי,
יהודה טובין, אבא קובנר, רוזקה קורצ'ק

אין להעתיק או לתרגם דברים שמתפרסמים בכתב־העת
בשלמותם או בחלקם ללא גטילת רשות מן המערכת.

יוצא לאור ע"י מורשת
בית עדות ע"ש מרדכי אנילביץ'
וספריית פועלים

המערכת : תל־אביב, רחוב המאספים 9, טל' 267754
המנהלה : ספריית פועלים, ת"א, רח' אלנבי 73, טל' 611431

נדפס בישראל, דפוס ורד, תל־אביב

תוכן העניינים

מקורות ועדויות

אנה דוראץ'	במחתרת משני צידי החומה 7
יעקב גוטפרינד	ראשיתה של תנועת ההתנגדות היהודית בבלגיה 25

עיון

דליה עופר	פעולות עזרה והצלה של „המשלחת הארץ-ישראלית“ בקושטא — 1943 33
אהרון וייס	לדרכם של ה„יודגראט“ים בדרום-מזרח פולין 59
אילון פלד	מחנות המעפילים בקפריסין 123
שלמה יצחקי	פרקים על יהדות הונגריה 161

תעודות

יוסף ולק	שיחרור תלמידים יהודים מהשתתפות בשיעורי הביולוגיה בגרמניה הנאצית 167
----------	---

ספרים

ישעיהו ילינק	שואת יהודי סלובאקיה בראי המחקר והסיפרות 175
דב לוין	פרקי מבחן 185

מי ומה בחוברת

תיעוד

- אנו פותחים את החוברת בקטע מזכרונותיה של אנה דוראץ', עולה חדשה מפולין. אנה דוראץ' היתה פעילה במחתרת הקומוניסטית בגיטו וארשה, חברה בחוג הפעילים של המפלגה הקומוניסטית בצד הפולני של וארשה ומקשרת מטעם הקומוניסטים עם הגיטו. זכרונותיה מהווים מקור חשוב לקורות קבוצות הנוער היהודי הקומוניסטי בגיטו, ולהבנת היחסים בין הקומוניסטים הפולנים וחבריהם היהודים בגיטו. הפרק המתפרסם בחוברת הוא חלק מהעדות שמסרה א. דוראץ', ל"יד ושם".
- יעקב גוטפרינד, מראשי הפארטיזנים היהודים בבליה, מספר על תקופת ההתארגנות של יחידות תנועת ההתנגדות היהודית המזוינת בבליה, ומתאר דמויות של לוחמים בתאי הארגון המתהווים ובפעולות הראשונות.

עיון

- דליה עופר, כתבה במסגרת עבודת גמר לקבלת תואר מוסמך להיסטוריה באוניברסיטה העברית, עבודת מחקר על פעולות המשלחת של הישוב הא"י ששוגרה לקושטא כדי להגיש סיוע לקיבוצים היהודים תחת הכיבוש הנאצי ולארגן את מפעלי ההצלה. העבודה של דליה עופר מקיפה את שנת 1943 ואנו מפרסמים חלק מחיבורה. לראשונה נעשה ניסיון לסכם את מכלול הפעולות בקושטא תוך ניצול החומר המצוי בארכיונים ועדויות האנשים המרכזיים במשלחת זו.
- אהרון וייס, חוקר בצוות העובדים במכון ליהדות זמננו של האוניברסיטה העברית, חיבר עבודה על היודנראטים בדרום מזרח פולין. מחקר זה, מאפשר לנו לבחון את דרך התארגנות היודנראטים בשורה של מקומות, לעמוד על אופיים והמניעים לפעולתם. במקום הכללות הנקבעות מראש, מגיע החוקר למסקנות שהן נובעות מבחינה מדוקדקת של עובדות.
- אילון פלד, חניך קבוצת יבנה, כתב חיבור על מחנות קפריסין במסגרת עבודות גמר בבית הספר המקומי. לאחר מכן הוא הרחיב את עבודתו לחיבור סיכומי כללי על מחנות הגירוש בקפריסין. אילון פלד למד שנתיים בישיבה בירושלים ועתה הוא לומד באוניברסיטה. אנו מפרסמים חלק מעבודתו זאת.
- אנו מפרסמים את דבריו של שלמה יצחקי, חבר קיבוץ עברון, על קווים בתולדות יהודי הונגריה בדורות האחרונים.

תעודות

- ד"ר יוסף ולק מאוניברסיטת בר-אילן מביא תעודה הנוגעת לבעיות של תלמידים יהודים בבית הספר בגרמניה הנאצית.

ספרים

- ד"ר ישעיהו ילינק מאוניברסיטת חיפה ממשיך בחיבור הביבליוגרפיה הרחבה על שואת יהודי סלובקיה.
- ד"ר דב לוינ מוצות החוקרים של המכון ליהדות זמננו באוניברסיטה העברית סוקר את ספרו של הלל זיידל — "אדם במבחן".